

Der er ikke dokumentation for en positiv effekt af udlicitering

Ny forskningsrapport sår kraftig tvivl om de positive effekter ved at udlicitere og konkurrenceudsætte.

Fredag den 7. november udkom den første delrapport fra "RUC-projektet" om effekter af udlicitering.

Rapporten præsenterer resultaterne af en forskningsoversigt over studier af effekter af udlicitering fra 2011 til 2014.

Her gennemgår vi hovedresultaterne i rapporten. Rapporten er desuden kommenteret af FOA i en pressemeddelelse [Læs pressemeddelelsen - klik her!](#).

Forskningsoversigten opdaterer en tilsvarende AKF-rapport fra 2011. Ligesom AKF-rapporten inkluderer denne rapport alle studier, som er publiceret i perioden, hvorved der opnås et samlet overblik over evidensen om effekter af udlicitering i Danmark og internationalt.

RUC-projektet er støttet af en række faglige organisationer, bl.a. FOA.

Hovedresultater

Forskerne har i analysen gennemgået mere end 2.000 studier fra de seneste fire år og endt med at anvende 25 særligt udvalgte danske og udenlandske undersøgelser.

De udvalgte undersøgelser udmærker sig ved, at de indeholder selvstændig analyse af effekten på økonomi (pris), kvalitet og/eller medarbejderforhold. De udvalgte undersøgelser er desuden på mindst eet af disse punkter af en tilstrækkelig høj metodisk kvalitet til, at man med rimelighed kan udlede noget fra dem.

En lille overvægt af de danske undersøgelser i oversigten viser en besparelse for det offentlige, når opgaver konkurrenceudsættes. Men effekterne er meget spredte og svinger fra en 40 procents besparelse til en 68 procents fordyrelse samt alt imellem.

Om gennemgangen af kvalitet fastslår forskerne, at lige så mange undersøgelser viser en forværring, som det modsatte. Og når vi ikke kender kvaliteten af det, vi betaler for, er det meget svært at vurdere den samfundsøkonomiske gevinst og effektivitet.

Til gengæld er der temmelig god dokumentation for, at medarbejdernes forhold forringes, når offentlige opgaver konkurrenceudsættes. Det presser løn og arbejdstid og fører til faldende jobtilfredshed, motivation og trivsel blandt medarbejderne.

FOAs vurdering

Rapporten bekræfter i høj grad FOAs kritik af udlicitering: Der er ikke "guld på gaden", heller ikke på det tekniske område.

Henvisninger og citater fra rapporten kan derfor være nyttige i debatten både lokalt og centralt om udlicitering.

Rapporten har dog en lille svaghed: Blandt de udvalgte analyser, som belyser effekterne på forskellig vis, er desværre medtaget analysen om rengøring fra udbudsrådet – og Produktivitetskommissionen, 2012. FOA har kraftigt kritiseret denne analyse, som vi finder metodisk og faglig meget dårlig.

I rapporten er der dog rejst en generel kritik af både denne og af andre analyser. Her kritiserer forskerne, at de konkrete vurderinger bygger på en forventet effekt, uden at analyserne ser mere direkte på en måling af resultaterne. Dette er i høj grad møntet på den omtalte analyse af rengøring.

Forskernes egne konklusioner

Forskerne bag rapporten har selv fem konklusioner på baggrund af deres gennemgang (her gengivet i uddrag med henblik på citat og henvisning (rapportens side 7-8)):

1. Der er samlet set forholdsvis få studier, der belyser effekter af udlicitering. Evidensen på området er derfor relativt begrænset. Det er eksempelvis et fåtal af studier, som indregner transaktionsomkostninger i beregningen af de økonomiske effekter af udlicitering, og som samtidig inddrager kvalitetsmæssige effekter, så man **samlet** set får et troværdigt billede af, hvilke effekter udlicitering har haft for den samlede effektivitet i opgaveløsningen.
2. Variationen i de fundne effekter af udlicitering er meget stor, og det giver anledning til en betydelig usikkerhed i forhold til at kunne konkludere noget bredt og samlet omkring effekter af udlicitering. Det fremgår således af denne forskningsoversigt, at de økonomiske effekter spænder fra omkostningsreduktioner på 40 procent til omkostningsforøgelser på 68 procent. Sammenholdes konklusionerne om økonomiske effekter i ikke-videnskabelige rapporter med konklusionerne i de videnskabelige forskningsrapporter og artikler, ser der ud til at være en tendens til, at de ikke videnskabelige rapporter generelt finder større omkostningsreduktioner ved udlicitering end forskningsrapporterne og de videnskabelige artikler.
3. Forskningsoversigt kan hverken be- eller afkræfte konklusionen fra 2011-rapporten, hvor der på de tekniske områder blev dokumenteret omkostningsbesparelser på 5-15 procent. Der er som nævnt ovenfor en så stor variation og usikkerhed omkring resultatopgørelsen i de nye undersøgelser (2011-2014), at der **ikke** kan drages lige så entydige konklusioner i den opdaterede forskningsoversigt.
4. Resultaterne i forhold til effekter af udlicitering for medarbejdere er lidt mere entydige. Både i 2011-rapporten og i den opdaterede forskningsoversigt dokumenteres der i overvejende grad negative konsekvenser for medarbejderne i forbindelse med udlicitering, herunder navnlig et højere arbejdstempo og mere usikkerhed i ansættelsen. Der er i enkelte studier indikationer på, at jobtilfredsheden og motivationen normaliserer sig igen, når der vendes tilbage til normal drift efter en udbudsrunde. Men der er også indikationer på, at arbejdstempoet er højere og lønnen forbliver lavere – også på længere sigt.
5. Vi har i dag mere viden om effekter af udlicitering på velfærdsområderne end tilfældet var i 2011 rapporten. De nye studier på velfærdsområderne dækker forholdsvis bredt, idet der i den nye forskningsoversigt indgår studier af effekter af udlicitering på børne-

og ungeområdet, socialområdet, skoleområdet, beskæftigelsesområdet, ældreområdet og sundhedsområdet.

Det er typisk sværere at opgøre effekter af udlicitering på disse områder end på de tekniske områder, da karakteren af opgaver på velfærdsområderne generelt er mere kompleks, og det derfor kan være vanskeligere at opgøre f.eks. kvalitetsmæssige effekter. Flere af de bedste studier i forskningsoversigten (f.eks. Benmarker m.fl. 2013; Rho 2013; Skipper og Sørensen 2013; Laun og Thoursie 2014), som er baseret på registerdata og behandler længerevarende effekter, er imidlertid gennemført på velfærdsområdet, og den metodiske kvalitet i disse studier kan tjene som inspiration for fremtidige undersøgelser på området.

I 2011 rapporten indgik i alt 58 tilfredsstillende studier, der dækkede perioden 2000-2010. I den nye forskningsoversigt indgår i alt 25 studier, der dækker de seneste 4 års studier. I alt er der dermed publiceret 83 tilfredsstillende studier i videnskabelige tidsskrifter og skandinaviske rapporter, undersøgelser og analyser af effekter ved udlicitering i løbet af de seneste 15 år (begge år inklusive). Samlet set giver dette et bredt grundlag for at vurdere, hvilke effekter af udlicitering, der er dokumenteret i en dansk, skandinavisk og international kontekst over halvandet årti.

Læs mere i pressemeddelelsen fra FOA og i Analyserapporten fra RUC m.fl. (vedhæftet).